

Solidarita

PROTI VÁLCE A GLOBÁLNÍMU KAPITALISMU CENA 10 KČ SOLIDÁRNÍ CENA 15 KČ ČÍSLO 36

Fischerova vláda:

Škrty a útoky na sociální práva chudých, studentů a důchodců

Posilování účasti ČR na okupaci Afghánistánu

Jednání s USA o nové vojenské základně

A takoví nám mají vládnout?

Vítězství protiradarového hnutí str. 4

Janotův balíček je vítězství pravice str. 6

Venezuela: revoluce na rozcestí str. 9

Pražská cyklojízda

20.9.2009 proběhla v pražských ulicích veselá akce s názvem cyklojízda, kterou pořádala iniciativa za bezpečnou, zdravou a živou Prahu Auto-mat (www.auto-mat.cz), na jejichž web stránkách můžete podepsat výzvu za Prahu přívětivější k chodcům a cyklistům. Cílem akce bylo inspirovat magistrát Prahy k úpravě města do takové podoby, jakou má třeba Vídeň nebo Paříž, tj. více cyklostezek, stojanů pro kola, cest pro pěší, většinou snadná a levná řešení. Magistrát Prahy jejich splnění už slíbil, ale politici se zatím příliš nemají k naplnění svých slibů.

Ráno jsem vyjela na svojí trose a nemohla sem uvěřit, že se moje ulice Londýnská a její široké okolí tak změnilo během jedné hodiny, auta byla pryč, ulice i silnice ovládli cyklisté, chodci, chůďaři, bruslaři, koloběžkáři ad., kolem náměstí Míru vyrostla improvizovaná pódia, posezení na ulici v kavárnách a čajovnách, galerie, stánky s nejrůznějším

obsahem a programem, workshopy a nechybělo ani stále více oblíbené vegetariánské občerstvení. Ve dvě hodiny vyrazilo přes 4 000 tisíce cyklistů po Praze, atmosféra města se změnila v jeden velký bojkot současného životního stylu ve městě a v radost z toho, že to může být i jiné. Díky pořadatelům, že mi umožnili zažít přímo u nás, v jedné z nejhlučnějších a nejprašnějších částí Prahy, jinou mnohem příjemnější realitu, uvědomila jsem si, že to jde a že je to mnohem příjemnější. Doufám, že si to uvědomili i pracovníci magistrátu, bohužel jsem na celé akci nepotkala ani jednoho, zřejmě utekli před pražským smogem na své chaty v přírodě.

Už se těším na další chystanou akci auto-matu Monster Ball Party, 31. října 2009, více bude upřesněno v příštích dnech přímo na stránkách automatu.

MARTINA LANDERGOTT

Obsazení nového squattu ve znamení státní represe

V sobotu 12. září byl zahájen Týden nepřizpůsobivosti. Jednalo se o akci kolektivu lidí, kteří se již minulý a předminulý rok podíleli na festivalu Freedom not Fear. Ve svém úvodním prohlášení píší: „Média, politici, neonacisté i "slušní lidé" se spojili, aby nám ukázali současnou největší hrozbu: nepřizpůsobivé. Hanlivý přívlastek začal žít vlastním životem. Užívá se k pranýřování každého, kdo se nelíbí: Romů, squatterů, technařů, chudých.

Nálepka nepřizpůsobivosti vypovídá však nejvíc o společnosti, která ji uděluje. Ukazuje, co je její hlavní hodnotou: přizpůsobit se. Chce z nás mít (po)slušné budovatele vlastních kariér, netečné ke svému okolí a vždy ochotné se zařadit - přizpůsobit se jako cihla zdi.“

Na sobotní odpoledne bylo naplánováno obsazení nového

squattu, který měl nahradit nedávno vyklizenou Miladu. K novému objektu na pražském Albertově se po jeho obsazení dostavilo na 200 sympatizantů squatterů. Dorazila i policie, která byla už od počátku jasně připravena shromážďení rozehnat a squatterů z domu dostat. K rozeznání demonstrace došlo mezi půl osmou a osmou večer. Následně byly desítky lidí zatčeny v okolních ulicích a to naprosto protiprávně bez udání důvodu, nebo že by se něčeho dopustily. Mnozí z nich zůstali ve vazbě až do nedělního dopoledne.

Týdne nepřizpůsobivosti začal razantně, což je nepochybně dobře. Odhalil znovu povahu státní moci i témata, která se do veřejné diskuse dostávají jen velmi málo.

JAN MÁJÍČEK

Peněženky pro Janotu

V pondělí 5. října v 8 hodin jsme uspořádali happening, na kterém jsme přivítali ministry Vlády ČR a ministru financí jsme se pokusili předat symbolické prázdné peněženky lidí, které krize postihla, ale na jejichž pomoc ze strany státu nedošlo. A to i přesto, že jim pomoc slibovaly všechny parlamentní strany. Zde je naše tisková zpráva k celé akci:

V pátek 25. září schválila poslanecká sněmovna tzv. Janotův balíček. Drtivá většina parlamentních stran, ale také zaměstnavatelé a odbory, tak dali přednost škrtům a vyšším daním ve jménu boje proti deficitu před řešením hospodářské krize a jejím dopadům na zaměstnance i nezaměstnané, na studenty a důchodce. Janotův balíček obsahuje celou řadu opatření, která sníží jejich koupěschopnost, ať už se jedná o snižování platů ve státní sféře nebo o zvýšení nepřímých daní. Zaplatí tak výpadek daní, jehož příčinou není jen krize, ale také zavedení rovné daně a všeobecné snižování daní příjmových, které začalo již za vlád ČSSD. Připomínáme, že na snižování příjmových daní profitovali nej-

více právě ti, jejichž platy a příjmy přesahují milión korun ročně.

Odmítáme také mediální strašení deficitem, kdy je Česká republika srovnávána s Maďarskem či Lotyšskem. Ekonomické ukazatele ČR, co se týče deficitu, obsluhy dluhu, HDP či inflace, jsou daleko lepší než u zmíněných zemí. Strašení deficitem a státním bankrotem je naprosto účelové s cílem prosadit co výraznější škrtů v sociální oblasti. Je překvapující nakolik tuto rétoriku převzala nejen pravice, ale také sociální demokracie.

Peníze na řešení krize i deficitu jsou jinde. Máme na mysli obrovské zisky některých státních firem, zvýšení korporátních daní, zavedení přísnějších daní na obchodování na burze, či zvýšení daní z příjmů pro lidi s ročním příjmem nad milión korun. Vláda a pravo-levá většina, která ji podporuje, se ale rozhodly jít jiným směrem.

SocSol

Protest proti změně financování Akademie věd v Praze

V úterý 6. října uspořádaly iniciativy Věda žije, Za odpovědnou reformu a Za Česko kulturní druhou protestní demonstraci proti změně financování Akademie věd. V 18h se na Náměstí Jana Palacha sešlo na tisíce lidí, kteří přišli vyjádřit svůj nesouhlas.

Celá demonstrace byla svolána pod nezvykle podvrtným heslem „Budoucnost není na prodej“ a řada řečníků poukázala na rozpor mezi svobodou a prostorem pro bádání na jedné straně a zákony trhu na straně druhé. Příjemným zpestřením demonstrace bylo vystoupení Lenky Dusilové a Xindla X. Organizátoři na místě distribuovali řadu materiálů včetně petice proti reformě financování, samolepek a letáků. V jejich základním prohlášení se mimo jiné praví: „Odmítáme plány Rady pro výzkum, vývoj a inovace (RVVI) směřující k likvidaci nejen Akademie věd, ale v konečném důsledku veškerého základního výzkumu. Protestujeme proti snahám vyvést pod rouškou podpory tzv. aplikovaného výzkumu značné prostředky zcela mimo oblast vědy. Vítáme premiérovu ochotu alespoň částečně řešit podfinancování Akademie věd pro rok 2010 a oceňujeme jeho nabídku k serióznímu jednání u kulatých stolů.

Žádáme systémová řešení organizace a financování vědy a výzkumu v ČR.

Žádáme premiéra o okamžité odvolání stávající RVVI, která je plně zodpovědná za současný krizový stav, selhala v mnoha koncepčních otázkách a nesplnila ani vlastní deklarované cíle.

V nově jmenované Radě žádáme skutečně reprezentativní zastoupení vědy a výzkumu, nepodléhající dílčím lobbistickým zájmům. Současně požadujeme odvolání stávajícího sekretariátu RVVI, zodpovědného za absurdní aplikaci metodiky hodnocení vědy.

Odsuzujeme snahy RVVI postavit Akademii věd a vysoké školy uměle proti sobě. Plány drasticky omezit rozpočet základního výzkumu přicházejí spolu s invazí nátlakových skupin do reformy vysokoškolského vzdělávání. Podporujeme vysoké školy v kritice tzv. Bílé

knihy. Nesmíme se s pokusy obětovat budoucnost vzdělanosti a kultury v České republice vidině krátkodobých zisků. “

Další protesty budou následovat. Leták, kterým jsme na akci rozdávali, najdete v časopise. Videoreportáž z akce můžete nalézt na webových stránkách.

JM

Naše budoucnost není na prodej!

V posledních letech jsme v Evropě svědky zápasu mezi badateli, studenty, vysokoškolskými pedagogy a snahou vlády co nejvíce podřídit chod a správu vědeckých a školských pracovišť zájmům velkých hospodářských skupin a kapitálu. Společným jmenovatelem těchto snah je vůle omezit badatelskou a akademickou samosprávu ve prospěch správních rad, ve kterých by měli zásadní slovo právě zástupci průmyslu a podnikatelů. Tyto snahy vyvolaly bouřlivou reakci ve Francii na začátku tohoto roku (stávka proti tzv. Loi Pécresse), ale také v Itálii, kde podobnou transformaci výzkumu a univerzit prosazovala ministryně Gelminiová, či ve Španělsku a Německu. Masové protesty často dokázaly zastavit tyto úmysly evropských vlád.

Myslíme si, že je zásadní chránit a rozšiřovat samosprávu Akademie věd, pracovišť základního výzkumu ale také vysokých škol, a vytvářet co největší zapojení badatelů a badatelek, studentů a studentek, ale také zaměstnanců a zaměstnankyň vysokých škol na chodu pracovišť a škol, kde jsou aktivní. V tomto smyslu bychom také chtěly navázat kontakty s dalšími ob-

dobnými hnutími v Evropě, protože je jasné, že současné změny v řízení vzdělávání a výzkumu mají rámec v celoevropských konceptech, jako jsou Boloňský proces či Lisabonská strategie. Tyto koncepty předpokládají co největší potržení vzdělání a výzkumu a jejich podřízení tržním mechanismům. Další rovinou je pak co největší flexibilizace zaměstnanců ve vědě a vzdělání, což znamená okleštění sociálních jistot a stlačení platů.

Současná ekonomická krize je pak dobrou záminkou protlačit opatření, která by v „nekrizových“ dobách nebyla prosaditelná. To se týká nejen vědy ale také sociálního státu, imigrační politiky či fungování státu. Současné snahy změnit řízení vědy a vysokoškolského vzdělání se tak dějí v širším rámci těchto změn. Proto si myslíme, že by bylo žádoucí, aby hnutí zaměstnanců z Akademie věd hledalo společné jmenovatele i s jinými vrstvami společnosti (např. odbory), které jsou těmito „reformami“ postiženy. Nedovolme, aby se z výzkumu a vzdělání stalo zboží dostupné jen majetným.

Naše věda a výzkum nejsou na prodej!

SocSol

Solidarita je Váš časopis!

- * každý měsíc už více jak dva roky alternativní zprávy z domova i ze světa
- * reportáže z demonstrací, protestů a stávek
- * antikapitalistická teorie a analýzy

Předplaťte si Solidaritu a dostáváte aktuální číslo vždy, když vyjde. Jsme otevřený časopis, který přivítá Vaše příspěvky a podněty. Kontaktujte nás!

Vítězství protiradardového hnutí

Ve čtvrtek pátek 17. září oznámil Barrack Obama, že se rozhodlo pozastavit plány na výstavbu radaru v ČR a raketových sil v Polsku. Většina médií a zastánců radaru to zde interpretovala jako zradu, ústupek Rusku, Obamovo mnichovanství. Nemalá část odpůrců jako projev mírové politiky amerického prezidenta. Paradoxně blíže pravdě byli pravcoví komentátoři, kteří ale nebyli schopni překročit rámec ideologických sloupků a komentářů. Podívejme se ale blíže na dosavadní historii hnutí proti základnám.

Je květen 2006 a v Otázkách Václava Moravce se zmíní předseda KSČM, Vojtěch Filip, o tom, že existují plány na vybudování raketové základny na našem území. Na portálu Britské listy se začínají objevovat první články k základně v ČR.

Je sobotní odpoledne, polovina července, parný letní den. Teplota dosahuje něco málo na 36°C a Praha je nesnesitelně rozžhavená. V smíchovském centru Humanistického hnutí se schází na čtyři desítky lidí, kte kterým se donesla zpráva o tom, že bude schůzka k plánovaným akcím proti výstavbě raketové základny. Na schůzce je mnohem více lidí, než kdy kdo očekával. Naštěstí už Rudolf Převrtil předem připravil základní stanovisko, jehož text se stal také celým zněním petice, web už je také zaplacen a plně funkční. Slova se z počátku nikdo nechápe. Pak se debata pomalu rozproudí a dostává se mi funkce moderátora a zapovídatel v jedné osobě. Plán není. Každý se vyjádří, padají různé návrhy. Nakonec je schválen název Iniciativa Ne základnám, jsou zvoleni dva mluvčí (já na návrh Petra Kužvarta, Jan Tamáš na návrh Jana Bednáře). Je dán čas na produdování Rudova textu, vytvoření mailing list a sebrány kontakty. Příští týden se situace opakuje a začínají se postupně plánovat první akce. Web dostává nový design. Iniciativa Ne základnám vystoupí poprvé veřejně svým happeningem pře Českou televizi.

Takový byl začátek koalice, která překonala veškerá naše očekávání a svým rozsahem, významem a vlivem předčila jakoukoli jinou mimoparlamentní formaci.

Nepřipravená a rozhádaná politická scéna

Volby dopadly patem a po celých šest měsíců se politické strany dohadovaly na podobě nové vlády. Tento mezičas vytvořil pro Iniciativu Ne základnám dostatečný prostor, aby nastavila rámec, ve kterém se o základně (tehdy ještě nebylo jasné, zda raketové či radarové) budem mluvit. Tím jsme získala komparativní výhodu, jakou se dostala jen málokomu. Při protiválečných demonstracích pár let před vznikem Iniciativy jsme museli reagovat už na nastalou situaci, která kromě svého vojenského rozměru – tj. útoku na Irák – měla i svůj jasně daný rámec politický. Mluvílo se tehdy o válce proti terorismu a o tom, že Saddám Hussajn má zbraně hromadného ničení.

V případě základny, jsme to byli my, kdo nastavil rámec: žádná cizí vojska znovu na našem území, nechceme se podílet na Bushově zahraniční politice, chceme rozhodnou v referendu, protože jste nám to vy, politici před volbami zatajili. I z tohoto důvodu se dodnes 70% občanů staví proti výstavbě základny.

Vládní reakce přichází až s ustavením druhé Topolánkové vlády, která den po získání důvěry oznamuje oficiální zahájení jednání se Spojenými státy. Její zoufalá snaha občanům základnu vnutit došla svého naplnění v podobně tabáčnického lobisty pana Klvaní. Jeho působení bylo na mnoha místech, kam spolu se suitou ze ministerstev obrany a zahraničí jezdí, způsobovalo, že počet odpůrců po jeho akcích narůstal. Konec konců i pravcoví komentátoři si povzddechli nad jeho tristním výkonem.

Dynamika a konflikty

Již v první polovině roku 2007 začaly vznikat místní skupiny Iniciativy po celé republice. Jednou z prvních byla ostravská skupina, která zůstala po celé tři roky jednou z neaktivnějších vůbec. Celkový počet místních skupin dosáhl ke dvěma desítkám v městech jako: Pardubice, Kolín, Plzeň, Brno, Český Krumlov a řada dalších. Jednotlivců, kteří se hlásili k Ne základnám, bylo ještě daleko více a mnozí neváhali se za noci vydat do Prahy, aby se po úspěšné demonstraci opět za noci vraceli domů.

Iniciativa Ne základnám byla od začátku pojímána jako platforma organizací a jednotlivců pro společnou akci proti základně. Řečeno marxistickými termíny, šlo o jednotnou frontu. Tato strategie spočívá ve vytvoření co nejširší možné koalice zaměřené proti jednomu problému, ve které se vedle sebe sejdou lidé různých politických orientací a názorů. Jedinou výjimku, kterou jsme učinili při své otevřenosti „všem, všem, všem“, byli různé neonacistické a fašizující skupiny. Proto jsme např. odmítli připojení Národní strany, která se snažila na téma rovněž zviditelnit.

Jako platforma organizací a jednotlivců měla Iniciativa několik různých podob svého vnitřního fungování, které se měnily jednak podle množství lidí v Iniciativě zapojených a jedna ve snaze vytvořit funkční, ale zároveň otevřenou a demokratickou strukturu. Tak se z počátku všichni scházeli na velkých schůzkách s praktickými skupinami (web, argumenty, media atd.), poté se schůzky rozdělily na koordináční a aktivistické. Stří-

dání forem vnitřní organizace odpovídala jednak dynamice protestů a jedna byla snahou na nalezení ideální podoby. Iniciativa tehdy totiž rostla na české poměry závratným tempem a bylo nutné nějak nové lidi integrovat.

Jako v každém dynamickém procesu docházelo i v Iniciativě ke střetům o koncepci i principy organizování. První konflikt nastal se zastáncem přímé demokracie z Brna Milana Valachem, který se, společně s některými dalšími lidmi z Prahy snažil Iniciativě dát formu občanského sdružení. Ta byla ale pro většinu lidí příliš těžkopádná a organizování se na tomto principu nedával při potřebě rychlé reakce a neustálého vymýšlení dalších kroků smysl. Občanské sdružení nakonec vzniklo, ale jen jako nástroj, který nám umožnil vést transparentní účet a vystupovat jako právní subjekt při komunikaci s úřady.

Konflikt s Valachem, který nakonec vyústil v jeho odchod z Iniciativy. A nebyl první v řadě interních střetů o koncepci. Vůbec nejzávažnější se odehrál s představiteli Humanistického hnutí, subjektu, který byl z počátku hlavní hybnou silou Iniciativy. Humanisté měli jak materiální zájem v podobě svých center, tak poměrně zkušené aktivisty, kteří byli schopni vytvářet web, tvořit grafiku a dále organizovat. Tím pomohli Iniciativě na jejím začátku neuvěřitelnou měrou.

Hlavními důvody sporu byl fakt, že někteří členové Humanistického hnutí trpěli tím, že s nárůstem Iniciativy již jejich návrhy neprocházely tak automaticky, jako dříve. Bylo potřeba o věcech diskutovat a někdy se smířit s nepříjetím jejich návrhů.

Zatímco Humanisté stále

více a více tvrdili, že je potřeba vymyslet „něco“, co lidi probudí, dá jim jakýsi „pocit“ něčeho silného, zdůrazňovali další členové, že je potřeba se soustředit na masovou akci, na demonstrace a mobilizování co největšího počtu lidí, kteří by se poté do práce Iniciativy zapojili.

Těsně s tím byl spjat i fakt, že humanistická ideologie, nepřítáhla do řad Humanistického hnutí nové lidi. Ideologie Humanistů je zvláštní kombinací levicového reformismu s mysteriozními prvky vnitřního osvícení, určitého spirituálního zážitku. U Humanistů se nediskutej o společenské struktuře, o reálných zájmech (tedy kromě vágně levicového hesla o zbrojařské lobbii), ale mluví se o násilí, které mají lidé v sobě (sic!). Místo hledání strukturálních příčin se máme všichni obrátit do sebe a zbavit se násilí v nás samých. Kdybych parafrázoval jeden výrok, otrok se osvobodí tím, že přestane věřit na své okovy.

Právě nenarůstající členská základna, klesající vliv na dění v Iniciativě a nutnost ustupovat většinovému názoru, ale také únava z dlouhé a vyčerpávající práce vedla na konci roku 2007 k založení humanistického (nejen) protiradarového projektu „hnutí Nenásilí“. Kromě spuštěné internetové petice, několika billboardů a prá happeningů se hnutí Nenásilí, nijak zvlášť neprojevovalo. Humanisté nadále zůstávali v Iniciativě, ale založení vlastní „protiradarové kampaně“, jak o tom hovořili, vytvořilo mezi nimi a nyní již většinou z koordinační rady Iniciativy propast, která se už jen prohlubovala.

Hladovka byl pro mnohé z nás blesk z čistého nebe. O to složitější byla celá situace, že se jí účastnil jeden z mluvčích Iniciativy Ne základnám, Jan Tamáš. Osobně považuji za velký úspěch a známku vyspělosti, že jsme v Ne základnách zachovávali během hladovky taktické mlčení. Nechtěli jsme nepřátelským médiím dát záminku pro rozvířování fám o rozkoluv v Ne základnám či protiradarovém hnutí. Proč jsme hladovku nepodpořili, nebyl ale žádný truc, který bychom dovjici Tamáš-Bednář udělali kvůli jejich netýmové-

mu jednání, kdy hladovku vyhlásili bez ohledu na názor ostatních.

Problém byl v koncepci. Ne základnám se soustředila na akce, na kterých by mohli participovat co nejširší vrstvy obyvatel. Proto ten důraz na demonstrace a protesty v ulicích. Proto ale i debaty na vysokých školách a mezinárodní konference pro veřejnost. Hladovka je naproti tomu akce, která masové zapojení veřejnosti vylučuje. Je jen pro hrstku odhodlaných, kteří mají k dispozici patřičné zázemí, nemusí chodit do práce atp.

Hnutí proti radaru, jak se jasně vymezilo na počátku roku 2007, netvořila jen Iniciativa Ne základnám. Stále ale u zrodu jedné z jeho nejžávanějších složek. V sobotu 3. února 2007 se konala první protestní akce právě v Brdech, na náměstí městysu Jince. Kromě zástupců Iniciativy na ní vystoupili i starostové z okolních obcí, mezi jinými i Jan Neoral (Trokavec) a Josef Hála z Jinců. Na protestu se sešlo asi 300 lidí, což byla na tamější poměry velká událost. Entusiasmus a odhodlání lidí protestovat dodali odvahu starostům a ti založili Ligu starostů proti radaru. Od druhé poloviny roku 2007 proběhla v desítkách obcí brdského regionu řada místních referend či anket. Ve všech z nich se obyvatelé postavili jasně proti a uložili svým starostům takovému plánu zabránit. Tam, kde zastupitelstvo obce místní referendum odmítlo vypsát, si jej občané vymohli peticí. Liga získala demokratický mandát přímo od svých obyvatel. Byla tím úplnou raritou, která se v zahraničí těšila obrovské pozornosti.

Druhým spojencem na tomto poli, který značně povzbudil odpor proti radaru a zároveň proti sobě vyvolal vlnu nenávistného pokřiku z proradarových médií, byli Greenpeace. Z počátku se omezili na několik, jak jinak, vtipných happeningů. Okupace kóty 718, kde měl radar stát, ale rozpoutala úplné běsnění. V tu dobu už bylo hnutí proti radaru velmi silné a dokázalo projevit významnou míru solidarity s aktivisty, kteří byli nelegálně ve vojenském prostoru. Tak Greenpeace dostával plně

tašky jídla a pití, aby na kótě co nejdéle vydrželi. Stejně tak po vyklizení kóty vojenskou policií přišla na úřad vlády tisícovka ručně podepsaných dopisů, které protestovali proti tomuto zásahu.

Nejen v ulicích, ale také na univerzitách

Zastánci radaru často poukazovali na to, že lidé jsou vlastně jen zmatení. Nemají dostatek informací. Pokud by je měly, určitě musí být pro. Jinak jsou to agenti nebo hlupáci, uvažovali mnozí. Ale odpor proti radaru vycházel z neobvykle velkého zájmu a porozumění zahraniční politice a geopolitice. Díky internetu se dokumenty, články, videa, analýzy šířily rychlostí blesku. Mimo to, zorganizovala Iniciativa Ne základnám tři konference, z toho dvě mezinárodní. Greenpeace přivezli Philipa Coyla, bývalého ředitele protiraketové agentury, řada vědců publikovala své články proti radaru.

Čeští zastánci základny tak brzy přišli o argument, že je systém namířen k ochraně před iránskou hrozbou. Dostali se tak do svízelné situace, protože museli najít nějakého jiného nepřítele a ve svém zoufalství se otočili k jedinému, co jim ještě zbylo: Rusko. A tak zaznívalo z USA, že systém je proti iránským raketám a s Ruskem to nemá co dělat, zatímci v ČR byl ten samý systém namířen proti Rusku a Írán byl jen dopočtu.

Tento argumentační obrat, který se objevil zhruba po roce a půl protestů ale souvisí s hlubšími kořeny intelektuálního zakotvení a orientace české pravice a většiny novinářů. Je to svého druhu trauma ze studené války, ve které nemohli být tito představitelé „na té správné straně“. A oni by tak rádi. Proto se nám dvacet let po jejím zkončení opět vrací bipolární uvažování, které se kristalizovalo v otázce „Chcete být s Amerikou nebo s Ruskem“. Otázka takto nestojí a nikdy nestála. To, co bylo v pozadí byl fakt, že přítomnost amerických vojsk zde upuvňuje vliv politiky Spojených států. Za Bushe byla katastrofální a zločinná. Byly rozpoutány dvě války, jedna bez mandátu OSN, které celou mezinárodní situaci ještě zhoršily. Obamo-

va administrativa se snaží do děsivého válečného tažení v Afghánistánu zatáhnout evropské země ve větší míře. Na jedné straně máme úsměvy a mediální obraz, na druhé fakt, že Obama povolil užívání bezpilotních letadel k „likvidaci cílů“. V praxi to znamená to, že bezpilotní letou řízený na dálku odpálí na podezřelé cíle rakety. Tito tiší zabijáci už stali život mnoho desítek civilistů, kteří byli nesprávně označeni za cíle určené k likvidaci.

Budoucnost Iniciativy a hnutí

Už od podpisu smluv na podzim 2008 čelíme oslabování hnutí. Oznámení Baraka Obamy o pozastavení projektu znamenalo faktický konec protiradarového hnutí tak, jak jsme ho znali. Motivů, pro které tak Obama učinil, je několik. Mezi ty nejdůležitější patří ekonomická krize a snaha spolupracovat s Ruskem na vyřešení okupace Afghánistánu a ohlídat Írán. Kromě těchto zde byla ale také důležitý politický argument: ratifikační proces ani v jedné zemi, tj. České republice a Polsku, nebyl ukončen. Velmi otevřeně to říká i ministr obrany USA Robert Gates ve svém článku v New York Times: „Tento plán by umístil radar a interceptory ve střední Evropě nejdříve v roce 2015. Zpoždění polského a českého ratifikačního procesu prodloužilo časový harmonogram nejméně o dva roky. To by, podle předchozího plánu znamenalo, že do roku 2017 by zde neexistoval protiraketový systém, který by poskytl ochranu proti iránským střelám - spíše by to bylo ještě později.“ Právě ono zmiňované zpoždění bylo výsledkem naší společné aktivity. A ačkoliv si někteří kritici myslí, že protesty v ČR neznamenal v rozhodování americké administrativy nic, není to, jak dokazuje zmíněný citát pravda.

Navíc měly protesty ještě jeden výsledek. Ukázaly, že v české společnosti existuje vysoká míra nespokojenosti a za určitých podmínek i ochoty aktivně vystoupit. To je dobrá zpráva a potenciál pro každé budoucí široké hnutí, které bude moci říkat, že „my jsme děti Iniciativy Ne základnám“.

JAN MÁJÍČEK

Janotův balíček je výhra pravice

Poslanecká sněmovna schválila 25 září tz. Janotův balíček, který má snížit deficit státního rozpočtu pro rok 2010 na 164 miliard korun. Balíček schválily všechny parlamentní strany, kromě KSČM, ale také zástupci zaměstnavatelů a odbory, které mluvili o přijatelném kompromisu.

Janotův balíček je pozoruhodný i z jiného hlediska: mluví se úsporách v státním rozpočtu, který ale ještě ministerstvo financí nepředstavilo ani veřejnosti ani zákonodárným sborům. Není tudíž vůbec jasné, jak celkově budou státní finance vypadat. Janotův balíček počítá na příjmové stránce se zvýšením nepřímých daní, se zachováním všech změn v přímých daních prosazených vládou Mirka Topolánka (rovná daň), a zrušení slev na sociálním pojištění. Parlamentní levici se tudíž nepodařilo prosadit ani symbolické prvky progresivního zdanění, a naopak posvětila zvýšení daní nepřímých. Přitom daňový výpadek pro rok 2010 je způsobený také zavedením rovné daně a pravděpodobně také zvýšením daňových úniků. Ve výdajích parlamentní levice dokázala zame-

zit větším škrtům v sociální oblasti, na druhé straně ale prošlo snížení platů ve státní sféře o 4% (při hrubé mzdě 25 tisíc je výpadek 12 tisíc korun, neboli polovina měsíčního platu za rok), a zmrazení výše podpory v nezaměstnanosti. Dále jsou také seškrtnuté peněžité pomoci v mateřství, či ošetřovné pro rodiče s dětmi. Nicméně ani tyto změny nemusí být konečné, protože další škrtů mohou být obsaženy v státním rozpočtu jako takovém. V Janotově balíčku jsou totiž změny, které si vyžadují změnu zákonů, ministr financí ale může omezit příjmy místní samosprávy, omezit provozní náklady na ministerstva, či šetřit v jiných výdajích. Dosud

například není jistý osud peněz slíbených premiérem Fischerelem Akademii věd.

Celkově balíček sleduje směr zachování nízkých daní z příjmu a korporátních daní, zachování současné výše daní na mzdách, a naopak zvyšování daní nepřímých, které nejvíce zaplatí nízká a středně příjmové vrstvy. Důsledky transferu bohatství, který proběhl zavedením rovné daně, k

s prázdnou. Nedokázala prosadit ani symbolické prvky progresivního zdanění, nesnažila se prosadit ani svůj dlouhodobý cíl - zrušení zdravotnických poplatků, a vůbec se nezabývala problémem výpadku příjmu zaměstnanců soukromé a státní sféry. Z keynesiánství zůstala jen prázdná slova: státní investice budou omezeny, domácí spotřeba ještě více zdaněna, příjmy důchodců a

10 až 15% (viz. strojírenství, chemický průmysl, část služeb), ti kteří přišli o práci na podzim 2009 a na jaře 2010 bude vyprchávat podpora v nezaměstnanosti a budou muset přejít na méně "štědré" sociální dávky, a celkově se nezaměstnanost vyšplhá až na 12%, zatím co ve státní sféře platy poklesnou o již zmíněná 4%. Co se týče spotřebních daní, jednotlivá zvyšování jsou spíše nepatrná, nicméně jejich kombinace v jediný balíček povedou ke zdražování. Bude záležet na cenové elasticitě konkrétních výrobků, ale zvýšení ceny lze pravděpodobně očekávat u zboží, které bude daněno 10% DPH: toto zboží základní spotřeby totiž má menší elasticitu a navíc nižší sazba DPH byla již jednou zvednuta v posledních dvou letech z 5 na 9% DPH.

Směr Janotova balíčku je podobný řešení, které přijala vláda velké koalice v Německu. Vláda Angely Merkelové sice přijala některá opatření na podporu jednorázové spotřeby (viz. šrotovné), pomohla úvěrem v hodnotě 4 miliard eur Opelu, nicméně také přijala ústavní zákon, podle kterého musí mít Německo vyrovnaný rozpočet do roku 2016, nemíní strukturálně posílit státní investice ani domácí spotřebu, a snaží se také přesunout daňovou zátěž spíše na nepřímé daně. Vláda prohlubuje ekonomický směr nastavený vládami Schröedera na konci XX. století, který výrazně orientuje německou ekonomiku na export, zatímco spotřeba a potřeba domácího obyvatelstva

bohatším vrstvám tak zaplatí především státní zaměstnanci, nezaměstnaní, dělníci a pracující se mzdou do 50 tisíc, či důchodci. Naopak živnostníci (kteří dostali i jiné daňové úlevy), podnikatelé a manažeři šetřit nebudou muset. Přesun daňové zátěže od daní z příjmu k nepřímým daním je dlouhodobou filozofií pravice: tento koncept byl základem i známé reformy daní navržené Vlastimilem Tlustým, když ještě byl ekonomickým expertem občanských demokratů. ODS tak dokázala prosadit pro ni zásadní vizi řízení státních financí, s posvěcením svého dlouhodobého rivala ČSSD.

ČSSD, i přes některé ústupky ministra financí, vyšla

nezaměstnaných (neboli těch nejvíce postižených krizí) se de facto zmrází. Čerpání ze zisků ČEZu, tolik propagovaného na billboardech, se taktéž poněkud rozplynulo. Na druhé straně KSČM hlasovala proti, spokojena že nic nezmění: v Parlamentu se s jejími hlasy od začátku nepočítalo, a společnost se tato strana mobilizovat ani nesnažila, ačkoliv na to má dostatek finančních zdrojů i stranickou strukturu.

Jak již bylo, řečeno nejvíce budou Janotovým balíčkem postiženi zaměstnanci, nezaměstnaní a důchodci. Celkově lze říct, že domácí spotřeba bude oslabena. V důležitých ekonomických odvětvích lze vidět stagnaci a snižování platů i o

se stává méně důležitou. Je tedy otázka nakolik i ČR bude následovat tento model ekonomického řízení, jehož zárodky jsou již v Janotově balíčku, schváleného zaměstnavateli i odbory. Tento směr, který více méně počítá se stagnací mezd, by tak mohl mít podporu napříč různými spektry současných politických a ekonomických elit.

Co s deficitem?

Ve spojitosti s Janotovým balíčkem se hodně mluvilo o deficitu, a hlavně o katastrofických scénářích typu Maďarska nebo Lotyšska. Nicméně situace České republiky je velice vzdálena od těchto zemí. Celkový státní dluh se pohybuje zhruba na 35% HDP a obsluha dluhu je zhruba na 1,2% HDP. Možnost státního bankrotu v příštích letech je prakticky vyloučená. V příštím roce se určitě zvýší deficit i obsluha dluhu, ale toto zvýšení bude srovnatelné či menší než u ostatních zemí EU. Navíc zvýšení je výsledkem nejen krize ale také daňové politiky českých vlád od roku 2002. Boj proti deficitu se tudíž jeví spíše jako bitva ekonomů, komentářů a politiků nejen pravice. Parlamentní levice prohrála zásadní ideový zápas, kdy upřednostnila snižování deficitu boji proti krizi a jejím dopadům: nejen, že přijala balíček, ale nedokázala ani na mediální rovině čelit rétorice katastrofy a la Maďarsko z

úst a per novinářů a ekonomů.

Lze zatím jen hádat, nakolik ČSSD převzala směr ekonomické politiky od německých sociálních demokratů. Soc. dem. budou tedy muset řešit rozpor mezi deficitem a svými sliby. Ve jménu snižování deficitu bude chtít pravice prosadit daleko zásadnější změny v sociální státu, než je balíček současné vlády. Je jasné, že v tomto případě se bude muset radikální levice zmocnit na údernější akce vzdoru, než hlasování poslanců KSČM. Navíc protideficitní zaslepenost přešla v EU a v USA i mnohé pravicové vlády a ekonomy. Dnes jsou státní dluhopisy žádanou devizou na finančních trzích, protože jsou více stabilní než jiné finanční produkty. Poptávka po státním deficitu je opravdu obrovská, a mnohdy na dražbách poptávka po deficitu přesahuje nabídku o 200 až 300%. Deficit tedy není v rámci současné krizi ani zapovězené slovo, ba je naprosto systémovým a ufinancovatelným prostředkem.

Deficit ale také poukazuje na další zajímavou skutečnost. Ačkoliv hospodářství, využívání přírody, vykořisťování práce, i technologický pokrok ve výrobě je na maximální historické úrovni, kapitalistický stát nedokáže zaručit některé základní sociální výdobytky, které v konečném důsledku spíše potvrzují, než zpochybňují status quo, a svoje základní funkce, aniž by byl nucen použít zadlužení. HDP za rok na jednoho

obyvatele již několik let přesáhl hranici 300 tisíc korun, nicméně fungování kapitalistického hospodářství znemožňuje jeho efektivní využití ve společnosti k celospolečenským cílům, a nejen k další akumulaci zdrojů a bohatství.

Tento zásadní problém řeší jen částečně progresivní zdanění z dílen KSČM a ČSSD, které dokáže přesunout prostředky do 10 miliard korun, což je v rámci rozpočtu tisíc miliard spíše symbolický příspěvek bohatých než reálné zpochybnění jejich postavení a vedoucí role v hospodářství. Exit strategy z pasti špatné alokace se dá spíše hledat v nových formách hospodářství, se silnými prvky plánování zcela, a zapojení pracujících do řízení hospodářství nejen na úrovni podniků. V krátkodobém hledisku se lze zaměřit na zvýšení daní z příjmu, korporátních daní, uvalit ekologické daně na velké podniky a na dopravce, ze kterých by bylo možné zefektivnit železnici a městskou hromadnou dopravu. Naopak je potřeba zabránit prosazení daní, jejichž výše není dána příjmem člověka, na kterého je uvalena. Jde např. o spotřební daně, nebo o ekologické daně, jejichž tíže dopadá spíše na soukromé osoby než na korporace a kapitál.

Shrnutí

Janotův balíček je tedy předešlá k daleko zásadnějšímu

zákonu z per ministerstva financí, státního rozpočtu. Balíček ale vyjadřuje směřování v řízení státních financí, které je přijatelné pro prakticky celou politickou a hospodářskou elitu. Pro ostatní to znamená spíše větší zdanění svých potřeb a spotřeb, stagnaci a snižování sociálního polštáře, omezování mezd a příjmů. Státní rozpočet bude klíčový nejen proto, že ukáže v konkrétních číslech a mzdových tabulkách tento modus operandi, ale také protože bude pravděpodobně obsahovat další škrt v rámci kultury, vzdělání, výzkumu, místních samospráv a sociálních výdajích nezávislých na zákonech. Janotův balíček ale taky znamená vyvrcholení daňových plánů pravice, kdy rovná daň bude zaplácena daněmi spotřebními a těmi nepřímými. Tyto daně pak dopadají nejvíce právě na ty, u kterých spotřeba tvoří většinu utraceného příjmu. Jde tudíž o lidi s příjmy do 30-40 tisíc hrubého měsíčního platu. Je pravděpodobné, že sice inflace v roce 2010 příliš neporoste, ale bude nutné pozorovat vývoj cen u zboží základní spotřeby, oblečení a pohonných hmot, kde je naopak možný i významný růst. Na toto zboží, jehož spotřebu nelze odložit či ho nahradit zbožím jiným, konkurenční boj ani jiné prostředky pro udržení cen neplatí.

JAKUB HORNÁČEK

Zahraničí:

Muntadar Al-Zajdí propuštěn

Před devíti měsíci, 14. prosince 2008, na tiskové konferenci v Bagdádu vzal irácký novinář Muntadar Al-Zajdí do rukou obě své boty a hodil je směrem na řečníka, aby mu tak vyjádřil své hluboké opovržení jeho osobou. Takový čin by se pravděpodobně za normálních okolností vyřešil vyvedením z místnosti, maximálně pak pokutou za výtržnictví. Okolnosti však normální nebyly – v dráze Zajdího bot stál americký prezident George Bush na své poslední oficiální návštěvě Iráku.

Po druhé vržené botě Zajdího nejprve povalil na zem „ko-

lega“ novinář a o několik okamžiků později ho již obsypali přítomní agenti. Zajdí obdržel několik kopanců a úderů a po jeho odtahování z místnosti za ním zůstala široká krvavá stopa. Během svého zadržení a následných výsledků prováděných CIA a iráckou policií utrpěl zlomeniny ruky a žeber, mnohé pohmožděliny a zranění oka. Dle vlastních slov byl bit elektrickými kabely a železnými tyčemi.

George Bush později celý incident komentoval slovy: „Je to způsob, jak k sobě přitáhnout pozornost. Nevím, o co tomu chlápkuvi šlo.“

12. března 2009 byl v krátkém procesu Muntadar Al-Zajdí odsouzen ke třem rokům vězení za atentát na představitel cízí země. Po odvolání mu byl 7. dubna trest snižen na jeden rok. Propuštěn byl pro dobré chování o tři měsíce dříve, 15. září. K tomu, že si nakonec nemusel odpykat celý původní tříletý trest, nemalou měrou přispěly protesty po celém světě, které požadovaly Muntadarovo osvobození.

Al-Zajdí ve svém prvním veřejném vystoupení po propuštění na svobodu řekl, že byl po celou dobu trestu systematicky mučen. Jeho tvrzení umoc-

ňovala v jeho ústech zřetelně viditelná mezerka po vyraženém předním zubu.

Zajdího příběh je v mnohém podobný osudu celé jeho země. Irák byl rovněž brutálně napaden přesilou, upoután do okovů a dlouhé měsíce mučen a trýzněn. Jedna odlišnost tu však je. Muntadar Al-Zajdí ji po svém propuštění vyjádřil slovy: "Já jsem zase na svobodě, ale moje země je stále ve vězení." Pokud se k Georgi Bushovi donesla tato slova, možná už pochopil, „o co tomu chlápkuvi šlo“.

PETR GLIVICKÝ

G20: Svůj svět si rozvracet nedáme

Minulý týden se v Pittsburgu sešli představitelé dvaceti nejmocnějších článků kapitalistické struktury, aby se poradili, jak otevřít další cesty kapitálu v době ekonomické krize.

Populistickou notou se opět stalo téma regulací. Jenže ani regulace trhů neochrání před jeho cyklicky krizovou a monopolizující se přirozeností. Regulace jsou jako léky na AIDS. Nemoc neléčí, jen její průběh zpomalují. Zmíněná nemoc je jejich zdrojem zisků. Záměrem lídrů G20 není zpomalit důsledky tzv. kasínového kapitalismu, ale znovu roztočit ruletu. Řeči o regulacích jsou opravdu jen řečmi. Závazky G20 jsou naprosto nezávazné. Co je však závazné, jsou smlouvy WTO. A záměrem posledních jednání WTO v Doha, které G20 během summitu také projednala, je přesný opak! Deregulace finančního trhu a rozšíření WTO, jehož deregulační diktát slouží jako červený koberec nadnárodním korporacím při drancování ekonomik rozvojových zemí.

Země tzv. třetího světa jsou nuceny přistoupit na podmínky WTO, aby měly přístup na mezinárodní trhy, na kterých jejich převážně zemědělské produkty nemají šanci proti dotovanému zemědělství USA a EU. Zemědělské korporace z těchto zemí pak ještě třetí svět zavalí svou dotovanou produkcí, což pro místní farmáře znamená, že nemají šanci nejen na mezinárodním trhu, ale už ani na domácím trhu.

Jedním z dalších destruktivních kroků WTO je zběsilá privatizace, která znamená komodifikaci služeb. Tedy např. zdravotní péče, či přístupu k pitné vodě. V rámci procesu privatizace bez hranic počátkem 90. let americká společnost Bechtel zpoplatnila v Bolívii i dešťovou vodu. Následovaly takové nepokoje, které donutily Bechtel Bolívii opustit. V červnu tohoto roku jsme mohly zaznamenat další vítězství 15 až 20 tisíc obyvatel Jižní Ameriky, kteří 10 týdnů protestovali proti devastaci způsobené americkými společnostmi při těžbě ropy v Peru. Korporace sice nevyhnali, ale

přinutili vládu přehodnotit legislativu týkající se těžby. Toto vítězství však stálo více než 34 protestujících životů.

Ti, kteří minulý týden přišli do Pittsburgu protestovat pomalé smrti v pavučině byznysagentů ve státních služ-

dávno nemají co společného s celními tarify. Tento problém byl ošetřen v prvních jednáních smlouvách GATT (1994). Dnes „volný obchod“ znamená především odstranění zákonů (ve všech členských zemích Světové obchodnické organi-

né vyřazení přírodních plodin, učiní Monsanto jediným zdrojem osiva. Geneticky upravené semena navíc nerostou bez chemicky upraveného hnojiva, které prodává opět Monsanto. A pojistka obchodního zámeru firmy Monsanto? Používání tohoto hnojiva otravuje půdu, přírodní osivo na ní již neporooste. Její plodiny jsou zdraví nebezpečné, ale obchodní elity vydělávají miliardy a ruší malé farmáře, kteří si buď vezmou život, nebo se se svými rodinami stanou tzv. otroky za mzdu ve sweatshopech (robotárnách) dalších západních společností. Tak vypadá volný trh v praxi. Zmíněná společnost se také snaží patentovat si gen prasete obecného, který je v mnoha prasatech přítomen i bez genetické modifikace v laboratořích Monsanto, aby ji všichni majitelé prasat s tímto genem museli platit za patent.

Firma Monsanto je jedna společnost, která však výstižně reprezentuje počínání svých kolegů v mnoha dalších oborech. Monsanto se toto šílenství podařilo realizovat, protože si podplatilo potřebné politiky a zaměstnance státní správy. Stejným způsobem to dělají i ostatní firmy. A nejde ani tak o tlusté obálky, jako o lukrativní zaměstnání v daných firmách. To jsou základní principy fungování tzv. liberální demokracie. Podplat a vydělej.

Proti těmto principům přišli do Pittsburgu demonstrovat tisíce nejen mladých lidí.

Demonstrace byla organizována místní anarchistickou skupinou Pittsburgh Organize Group. Jeden z organizátorů, Albert Petrarcha:

„Museli jsme jít k Federálnímu soudu jen abychom získali naprosté minimum povolení k protestnímu pochodu. Vláda se strategickým postupem snaží lidi od pochodu odradit, protože to poslední, co Obama teď potřebuje, je odpor jeho základny, levice.“

bách, měli jasnou představu o důsledcích systému, v němž jedinou prioritou lídrů je maximalizace zisků bez ohledu na lidská práva, či ochranu životního prostředí. Transparenty aktivistů se dotýkaly mnoha problémů, jejichž společným jmenovatelem je profit nadnárodních společností a role států při jejich dosahování.

Odstraňování překážek mezinárodního obchodu, o kterém tak často slyšíme v souvislosti s tzv. volným trhem, už

zace, WTO) na ochranu životního prostředí, či spotřebitele. Tedy neomezenou devastaci jak společnosti, tak životního prostředí ve jménu globalizace. Jak? Zmíněnou privatizací a neomezeným přístupem na světové trhy společností, jako je např. Monsanto. Mezi triky Monsanto jak ovládnout světové trhy patří geneticky upravené zemědělské plodiny tak, aby nadále neprodukovaly semena. Zničení reprodukční schopnosti plodin a postup-

Obleky, ve kterých policie vyrazila do ulic Pittsburgu, se podobaly válečnému brnění některých postav z Hvězdých válek. Policie byla vybavena a také použila slzný plyn, omračující granáty (sten grenades), kouřové kanistry (smoke canisters) a novou zbraň, zvukový kanon, který předtím armáda USA použila např. v Iráku na rozehnání protestujících davů. Kanon vydává takový hluk, že může člověka i zranit. Tato zbraň byla na domácím území USA použita poprvé. V kategorii „použito poprvé“ však zvukový kanon stojí ve stínu prvního využití služeb žoldácké armády, zvyklé beztrestně zabíjet civilisty v Iráku, Blackwater. Žoldáci, kteří se vyjádřili, že „akce“, míněno střelení do lidí se záměrem je zabít, je baví. Malcolm X by řekl, kuřata se vracejí do kurníku, aby se rozmnožila. Jinými slovy jak zaseješ, tak sklidiš.

Během protestů bylo v Pittsburgu zatknuto skoro 200 lidí.

Na páteční demonstraci vystoupila i mluvčí Protiválečného hnutí (Anti-War Movement), Cindy Sheehan, jejíž syn zahynul v Iráku. Většinu svého projevu Sheehan věnovala reflexi na postup policie proti mírovému protestu, přičemž USA nazvala Spojenými policejními státy Ameriky. Sheehan zdůraznila, že to, co lidé potřebují je práce, zdravotní péče, vzdělání, bydlení, a ne robocopové.

Reportérce Twin Cities Indymedia, Melisse Hill, policie rozbila kameru a zkonfiskovala během jejího zatčení nahrávky. Dalším novinářem, kterému byl zkonfiskován materiál i s kamerou, byl Dominic Dimauro. Dimauro byl obviněn z maření policejního výkonu. Kameraman Tom Larkin dostal od státního činitele přímý zásah pěstí do obličeje. Keith DeVries, člen Klubu filmařů Pittsburgské univerzity byl také napaden policií, protože v pravý čas neopustil pravé místo. Jeho kamera byla policií také zničena, když se ji

snažila zkonfiskovat. A to je jen několik ukázek postupu policie při masovém zatýkání v Pittsburgu.

Jeden z protestujících si stěžoval: „Toto město zbankrotovalo, ale zaplatí party G20 za 20 milionů dolarů.“

Pete Shell z Centra Thomase Mentora se o páteční demonstraci vyjádřil slovy: „Uspořádali jsme legální a mírový pochot 8 000 lidí. A o několik hodin později to byla policie, která nás protizákonně a násilně napadla.“

Místní aktivista Vincent Eirene řekl: „Přišel jsem sem šířit uvědomění o politice G20. Odstraňují pracovní zákony, zákony na ochranu životního prostředí a kontrolu nad lidmi skrze jejich zadlužení.“

Já osobně jsem nesla transparent, na kterém bylo napsáno „ORGANIZE, OCCUPY, FIGHT FOR THE RIGHT TO WORK“. A na otázku reportéra, proč jsem tady, jsme odpověděla: „Jsem tady, abych vyjádřila protest proti systé-

mu, který nejenže nefunguje, jak dokazují opakující se krize, ale znamená novodobé otroctví jak ve vyspělých zemích, tak rozvojových. V rozvojových zemích se k otroctví přidává i masové vraždění. Aby se korporace dostaly k nerostným surovinám, tak jdou doslova přes mrtvoly, v čemž je podporují armády států, z kterých pocházejí.“ Nejzářivějším příkladem oběti této chamtivé brutality je Afrika. Chamtivost především amerických korporací ve spolupráci s Pentagonem, stála i za genocidní válkou ve Rwandě. Podrobnosti najdete v článcích bývalého zpravodaj trestních tribunálu OSN pro Rwandu, Keitha Harmona Snowa. (Nebo v češtině v mých článcích na Britských listech).

Protesty ale ukázaly, že v USA roste odpor. Na druhou stranu představitelé G20 dokázali, že se nemají zájem o ničem bavit.

JANA RIDVANOVÁ

Venezuela: revoluce na křižovatce

Zvolení Huga Chaveze ve Venezuele přineslo naději milionům lidí, kteří chtěli lepší svět. Mike Gonzalez nám ukazuje, čeho bylo dosaženo a kam se země ubírá.

Každou neděli v 11 hodin dopoledne vítá prezident své občany v pořadu „Haló presidente“ ve státních televizních a rádiových stanicích.

Poslouchá každý – někteří aby mu nadávali, jiní aby zjistili, jaká politická rozhodnutí učiní v následujícím týdnu. Pro většinu dělnické třídy je hlavně to, že Chavez mluví jako jeden z nich.

Ale přestože mnoho lidí vidí v Chavezovi bojovníka za obyčejné lidi, jeho Bolívarská revoluce se ocitla na křižovatce. Stará vládnoucí třída všemožně usiluje o zastavení všech zásadních změn. Nová byrokracie, která se objevila během revoluce, již hájí své vlastní zájmy. A masy, přestože Chaveze vcelku podporují, jsou zklamány tempem změn a přetrvávající mocí staré elity.

Chavez byl zvolen v roce 1998 díky lidové podpoře. Již předtím, v únoru 1992, vedl

neúspěšný puč proti venezuelské vládě a byl poté uvězněn – avšak získal si uznání mezi chudými lidmi žijícími v chudinských předměstích hlavního města Caracas a ostatních měst.

Ti již roku 1989 okupovali hlavní město v násilných protestech proti tvrdým ekonomickým opatřením uvaleným Mezinárodním měnovým fondem. Caracazo, jak byl protest nazván, bylo brutálně potlačeno po třech dnech. Svým způsobem jej však můžeme považovat za první čin Bolívarské Revoluce.

Znárodnování

Venezuelské zásoby ropy jsou jedny z největších na světě. Avšak po desetiletí tohoto ohromného ropného bohatství užívalo sotva 10% obyvatel. Prý znárodněný průmysl obohacoval mnohem více nadná-

rodní ropné společnosti než národní ekonomiku.

Nová Bolívarská ústava z roku 1999 učinila některé důležité změny. Umožnila odvolávat zvolené funkcionáře, vzdělání se stalo přístupným pro široké masy, zavedla nárok na zdravotní péči a půdu pro všechny obyvatele Venezuely. Nejslibnějším činem však byl slib znárodnění ropy.

Stará vládnoucí třída běsnila vztekem a všemožně se bránila. V dubnu 2002 došlo k pravicovému puči, který Chaveze zbavil moci. Avšak po pouhých 48 hodinách se do funkce opět vrátil.

Masy Venezuelanů totiž zaplavily centrum Caracasu a ostatních měst a desetitisíce lidí požadovaly jeho návrat. Převrat byl poražen, avšak příznivci starého pořádku se nevzdali.

V prosinci téhož roku se pustilo 18 000 manažerů a

převážně bílých límečků do stávků v PDVSA – národní ropné korporaci. Sebejistě vyhlásili, že jejich akce zničí Chaveze. Dělníkům, podporovaným masovou mobilizací zdola, trvalo osm týdnů, než zvítězili nad touto výlukou práce.

Revoluce vstoupila do nového stadia, jehož symbolem se staly tzv. Mise – národní programy pro zdraví, vzdělávání, bydlení a boj za práva domorodých obyvatel. V jistém smyslu tyto Mise reprezentují možnosti nového typu společnosti založené na vládě lidu.

Tyto Mise byly druhem paralelního státu, skrze nějž mohli obyčejní lidé posouvat revoluci vpřed. V lednu 2005 Chavez prohlásil, že Venezuela buduje „socialismus 21. století“.

Ve státě, v soudnictví, na univerzitách či v církvích byla však stále ukotvena pravice. A na všech úrovních dělala vše

proto, aby sabotovala změny.

Přesto se zdálo, že Bolívarská revoluce s rozšiřujícím se systémem zdravotní péče, vzdělávání a bydlení nabírá na rychlosti. V terminologii sílil nacionalismus a anti-imperialismus a Chavez si získával mnoho příznivců svou sžíravou kritikou George Bushe. Všechny pokusy pravice odstranit Chaveze ztroskotaly.

Roku 2006 byl Chavez znovu zvolen prezidentem a to ještě větším počtem hlasů než předtím. Okamžitě poté vyhlásil vznik nové politické strany – Sjednocené socialistické strany Venezuely.

Avšak je otázka, co tato strana vlastně reprezentuje. Může to být masová politická organizace vyjadřující rostoucí sebevědomí obyčejných lidí a posouvající těžké moci směrem dolů? Takový je oficiální cíl – nicméně zde neproběhla žádná veřejná diskuse s masovými organizacemi. Chavez vytvořil stranu shora a její vedení nebylo zvoleno nýbrž jím dosazeno. Přesto se do ní miliony lidí zapojily ve víře, že tato organizace popostrčí revoluci vpřed.

Infrastruktura

V listopadu 2007 Chavez zorganizoval referendum o dodatcích k ústavě, které zahrnovaly vytvoření většího státního sektoru v ekonomice a které mu zároveň dávaly právo být znovu – již potřetí – zvolen prezidentem. Tentokrát však neuspěl, a to přesto, že to bylo pouze rok po jeho znovu zvolení. Proč?

Toto hlasování bylo varováním, že přes Chavezovu popularitu ve většině společnosti narůstaly obavy.

Mise začínaly upadat. Infla-

ce snížila dělníkům mzdy. Když odbory bojovaly za vyšší mzdy, setkaly se s nepřátelstvím státu i samotného Chaveze.

Také státní infrastruktura se přes ohromné venezuelské ropné bohatství neustále potácela na pokraji zhroutení – odpadky se hromadily v ulicích, silnice byly v havarijním stavu a nové stavební projekty měly buď zpoždění nebo byly dokončeny jen napůl.

Pravicové strany navíc rozpoutaly proti Chavezovi hysterickou a násilnou kampaň v

krajských volbách roku 2008, včetně zvolení pravicového přímátora Caracasu. Bylo zřejmé, že i když je Chavez stále obdivován a milován, nedá se totéž říci o jeho pověřencích. Revoluce se téměř úplně zastavila.

Polarizace

V únoru téhož roku šli Venezuelané znovu k volbám, aby rozhodli, zda dát Chavezovi právo usilovat i o další než pouze dvě období ve funkci, jak povolovala tehdejší ústava.

médiích i v ulicích.

Poté, co stát odmítl prodloužit licenci ostře protichavezovské televizní stanici, zorganizovali pravicoví studenti demonstrace, požáry a barikády.

Zároveň stále rostly ceny ropy a venezuelská střední třída, navzdory všemu svému kopání a křiku, si zachovávala svůj luxusní životní styl.

Druhým důvodem Chavezovy porážky v hlasování roku 2007 byla korupce. Nová státní byrokracie sice stále užívala rétoriky Bolívarské revoluce, ale rostlo její bohatství a moc a hájila své vlastní úzké zájmy.

Pravice dosáhla důležitých vítězství v městských a

Právo znovuzvolení bylo navíc rozšířeno na všechny veřejné činitele. Tentokrát Chavez zvítězil, ale kampaň byla vedena v atmosféře polarizace a vzrůstajícího napětí.

Lidé měli na výběr. Buď Bolívarskou revoluci, nebo návrat ke starému pořádku, plnému pomsty a obnovení dřívější nerovnosti. Avšak i samotná Bolívarská revoluce se zdála rozštěpená.

Na jedné straně je zde nová vládnoucí třída, která navzdory všem řečem o vládě lidu sleduje a brání své vlastní zájmy. Na druhé straně jsou ve vládě i skuteční revolucionáři se socialistickou vizí.

Vývoj revoluce se dostal do bodu, ve kterém vrcholí divoké souboje mezi různými zájmy. Je zde mnoho rozporů.

Nový zákon o vzdělávání zaručuje nárok na bezplatné univerzální vzdělání v rámci liberálních hodnot, ale rovněž chrání soukromé vzdělávání. Na plánovaném rozšiřování produkce ropy a plynu se bude podílet jednak venezuelský stát, ale také ruský, čínský a evropský kapitál.

Také venezuelští kapitalisté si svými protesty vymohli, že se jich stát ani nedotkne.

Ceny ropy se propadly ze svého vrcholu \$140 za barel na \$50 za barel. Jestliže bude recese pokračovat i příští rok, a vše svědčí o tom, že tomu tak bude, ropný průmysl nebude vydělávat dost peněz na to, aby pokryl výdaje na sociální programy a kompenzoval důsledky inflace.

Kdo zaplatí cenu za ekonomický úpadek? Jestliže to mají být bohatí, potom musí revoluce uskutečnit své sliby a předat moc a kontrolu nad ekonomikou masám oby-

čejných lidí.

Čína a Rusko nemají zájem podporovat takovou politiku o nic víc než jejich evropské partnery. A navzdory vším rétorice – Spojené státy zůstávají hlavním odběratelem Venezuelské ropy.

Bolívarská revoluce inspirovala mladou generaci napříč celou Latinskou Amerikou a povzbudila ji k boji za lepší svět. V samotné Venezuele však, navzdory skutečnému zlepšení životů mnoha obyčejných lidí, boj za moc lidu stále pokračuje.

**ZE SOCIALIST WORKERU PŘELOŽIL
VÍTA LAMAČ**

VeggieParade

14. listopadu 2009 proběhne v pražském klubu Batalion benefiční večer pro Veggie March 2010. Celá akce navazuje na pochod Vegge Pride 2009. Naplánovány jsou dva koncerty, přednáška na téma veganský způsob života, divadlo, workshop, ochutnávky, promítání, stánky s materiály a dj's.

Web: www.veggie-march.cz

Ekonomie blázince I

Vážení čtenáři, počínaje tímto vydáním Solidarity vám budeme předkládat v každém čísle úryvek z překladu knihy „Ekonomie blázince“. Její autor Chris Harman absolvoval London School of Economics a je dlouhodobým aktivistou Socialistické dělnické strany v Británii. Knihu vydal již v r. 1995 jako úvod do Marxovy ekonomie. Knížka je mj. i dokladem toho, že současnou světovou krizi viděli marxisté přicházet již dávno.

Přejeme příjemnou četbu a zároveň prosíme pozorné čtenáře o to, aby nám případné chyby v překladu textu hlásili do redakce.

Stále se nám opakuje, že kapitalismus je jediný funkční ekonomický systém. Pro většinu z dnešních pěti miliard obyvatel planety je skutečnost taková, že nefunguje v našem zájmu.

Světová zdravotnická organizace zveřejnila zprávu, že největším zabijákem v dnešním světě nejsou infarkt či rakovina, ale „hluboká chudoba“, ve které žije více než tisíc milionů lidí. Taková chudoba je čím dál tím více zřetelná i v průmyslově vyspělých státech, kde je dle posledních čísel Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj více než 30 milionů lidí zcela bez zaměstnání a dalších 15 milionů v nejistých dočasných zaměstnáních nebo zaměstnáních na částečný úvazek. Ve Spojených státech – nejbohatší společnosti v lidských dějinách – žilo v r. 1988 (na vrcholu konjunktury 80ých let) 32 milionů lidí pod prahem chudoby a téměř pětina dětí se narodilo do chudoby. V Británii vyrůstají v chudobě třetina dětí.

Zaměstnanci čelí větší nejistotě a stresu než kdykoliv během posledního půl století. „Práce je největším zdrojem stresu, tvrdí anketa mezi 5 tisíci pracovníky v kancelářích v 16 zemích,“ píše Financial Times. „Více než polovina dotázaných uvedlo, že se stres zhoršil během posledních dvou let.“

Roste tlak na většinu lidí více pracovat a přistoupit na nižší plat než v minulosti. To je nejvíce evidentní ve Spojených státech, kde reálné mzdy klesly během posledních dvaceti let. Dle Los Angeles Times prohlásilo americké ministerstvo obchodu: „Od r. 1973 klesly reálné mzdy průměrně o 0,7 procent ročně. Tento trend přetrvává. Během tři měsíců do června 1974 klesla kupní

síla amerických pracujících o 0,7 procent.“

Studie Juliet Schorové s titulem „Přepracovaný Američan“ mluví o „neočekávaném úpadku volného času“: „Američané nyní pracují v průměru o 164 hodin ročně více než před dvaceti lety. To znamená zhruba o měsíc více v práci ročně.“

V Británii, Německu a většině ostatní Západní Evropy reálné mzdy až donedávna rostly. Ale i zde se začíná na tento vývoj tlačit. V Británii jsme byli svědky pokusu o úplné zmražení platu ve veřejné sféře. V Německu se chystají nové daně, které mají snížit životní úroveň rodin pracujících. A v obou zemích nám pravicev politici káží, že jsme se měli příliš dlouho příliš dobře.

Německý kancléř Helmut Kohl tvrdí, že Západní Německo „se musí přizpůsobit dalekosáhlým změnám ve svém způsobu života a delší pracovní době,“ zatímco britský ministr zaměstnanosti Michael Portillo říká, že „Evropané mají příliš vysoké platy“ a mají „příliš dlouhé“ dovolené a „příliš krátkou“ pracovní dobu. Politici nám říkají, že bychom už neměli očekávat „celoživotní zaměstnání“ a že bychom měli snížit „ekonomické zatížení“ v podobě placení důchodů stoupajícímu počtu starých lidí.

Všechno toto jsou nyní všeobecně uznané ekonomické názory, které šíří vlády. Celkově roste vliv názorů, které bývaly výlučným vlastnictvím výstředních pravičáků. Ve Spojených státech si lidé jako Charles Murray získali obrovské publikum pro své tvrzení, že důvodem pro rostoucí počet lidí žijících v chudobě jsou sociální dávky, které vytvořily „podtřídu“ lidí neschopných ujmout se jim nabízených příležitostí. Jedinou odpovědí je dle „nové pravice“ zrušení so-

ciálních dávek nevdaným matkám, které chtějí další děti. I v Británii se čím dál tím více mluví o nebezpečí „závislosti na sociální péči“ - a to nejen u konzervativců, ale i u labouristů.

Jestli narážíme v průmyslově vyspělých zemích na ložiska chudoby, tak v ostatním světě je jí celý oceán. Afrika i Latinská Amerika v 70ých a 80ých letech 20. století dokonce chudly, když průměrné osobní příjmy klesly. Zatímco chudí v Evropě a USA musí skrblit a šetřit, v částech Afriky jich umírají hladu miliony.

Ani v bývalém Východním bloku není moc naděje. V r. 1989 se lidem slíbilo, že jim trh zaručí nový „ekonomický zázrak“. O pět let později byli na tom lidé hmotně ještě hůře než za starých diktatur, když životní úroveň klesla o 40 až 50 procent.

Avšak ne každý je chudý. Superbohatí jsou na tom lépe než kdy předtím. V r. 1980 měl vrcholový management 300 největších amerických společností příjmy 29 krát vyšší než průměrný rukodělný pracující. V r. 1990 byly jejich příjmy 93 krát vyšší. Zatímco dvě miliardy lidí žije na nebo pod hranicí hladovění v zemích „Třetího světa“, tenká nejvyšší vrstva žije v rostoucím bohatství. Financial Times psaly v únoru 1995 o prosperujících bankách obsluhující tuto klientelu: „Bohatí v Evropě a na Blízkém Východě mají dle odhadů Chase Manhattan... něco kolem tisíc miliard liber v hotových penězích či v likvidních aktivech... Latinská Amerika a Asie představují dalších tisíc miliard soukromého bohatství a tato cifra navíc prudce roste.“

Ve Spojených státech volají dobře placení „experti“ po zrušení sociálních dávek, aby

odlehčili bohatým v udržování chudých při životě. V Brazílii bohatí platí zabijákům, aby zlikvidovali mladistvé, kteří spí pod širým nebem.

Uprostřed této bídy a chudoby se šíří množství dalších neštěstí. Znovu se objevily staré nemoci jako tuberkulóza, cholera a dokonce černý mor. Rozmáhá se závislost na tvrdých drogách, protože je mnoho lidí považuje za jediný možný únik, leč krátkodobý, z utrpení. Počet sebevražd vyskočil. Kriminalita roste, jelikož to menšina chudých považuje, jako svou jedinou naděj jak dosáhnout pohádkového luxusu bohatých, který nám dennodenně předvádí reklamní agentury. Nade vším trúní metla válek a OSN ve své Zprávě o lidském rozvoji varuje, že „dlouhotrvající hrozby hladu, násilí a nemoci jsou hlavní příčinou celosvětově rostoucího počtu vnitrostátních konfliktů“, a pozastavuje se nad skutečností, že jak velké tak malé státy raději utrácí miliardy na moderní zbraňové systémy nežli na uspokojování zoufalých potřeb lidí.

Chudoba a nemoci, hlad a bolest, beznaděj a zoufalství samozřejmě nejsou novotou v lidské společnosti. Existovaly za většiny sepsaných dějin.

Avšak chudoba v dnešním světě je jiná. Přetrvává totiž po boku bohatství tak velkého, že by chudobu snadno mohlo odstranit navždy. Dle Zprávy o lidském rozvoji OSN byl celkový ekonomický výkon světa v r. 1992 pětkrát vyšší než v r. 1950. Ale chudoba je v mnoha částech světa stejně hluboká nebo ještě horší než před 45 lety. Hlad panuje ve stínu hor jídla – např. v EU – a vlády v Americe a Evropě platí zemědělcům za to, že na své půdě nic nepěstují. Tvrdí nám, že není dost bohatství, aby to

vystačilo na všechny, ale podniky zavírají závody a vyhazují lidi, kteří by toho mohli toho vyrábět více. Většinu lidí se povídá, že nemohou mít práci, pokud nebudou pracovat déle a tvrději za méně peněz, zatímco v každé zemi se malinkatá menšina na vrcholu obklopuje nevidaným luxusem. V r. 1950 inkasovalo nejbohatších 20 procent světové populace 30 procent světových příjmů. Dnes je to 60 procent. Nejchudší pětina lidstva se musí dělit o pouhých 1,4 procent celkové světové výroby.

Málokdo ze zastánců dnešního uspořádání společnosti očekává zlepšení situace. V mnoha zemích existují strany, jako Labouristická strana v Británii, které kdysi slibovaly zlepšení situace pro chudé pomocí plné zaměstnanosti, větších výdajů na sociální dávky a přerozdělování bohatství od bohatých k chudým. Dnes nám tvrdí, že takové názory jsou „staromódní“.

Stojíme před obrovským hlavolamem, se kterým si ani jedna z etablovaných politických stran neví rady. Produkuje se větší bohatství než kdy předtím. Máme vynálezy na zvyšování výroby všeho možného včetně základních potravin, které si generace lidstva musely odepírat. Lidé mohou dobývat vesmír a zkoumat hloubky oceánů. Mohou využívat strojů na vykonávání tvrdé práce nebo na posílání zpráv z jedné strany zeměkoule na druhou během zlomku vteřiny. Ale namísto toho, aby se zabezpečení živobytí stalo snadnějším, často je náročnější. Namísto nadějí na šťastnější a pohodlnější život strachování se o budoucnost. A chudoba nemizí, ale naopak roste.

Svět se zbláznil

1 Bída ekonomie

Profesionální ekonomové by nám měli být schopni říci, jak se to všechno stalo. Ale každý, kdo od nich čeká osvětlení, bude notně zklamán.

Dnešní převládající ekonomickou školou je tzv. mezní (marginální) nebo také neokla-

sická škola. Tu se budete učit, pokud budete studovat ekonomii na vyšší škole, v kurzu ekonomie nebo na univerzitě. Její zastánci tvrdí, že jejich ekonomie je technická disciplína, „humanitní věda, která studuje vztah mezi vzácnými zdroji a různými využitími, která o tyto zdroje soutěží“.

Prohlašují, že výroba se řídí podle zákona „nabídky a poptávky“. Poptávka závisí na volbách jednotlivých lidí, rozpětích, v nichž preferují některé věci před jinými, jak ukazuje způsob jakým utrácení svoje peníze. Nabídka závisí na nákladech vyrobeného zboží - kolik stojí zaměstnání pracovníků a použití nástrojů, se kterými pracují. A něco se bude vyrábět, jakmile se dodatečná částka, kterou jsou za to lidé připraveni zaplatit, rovná dodatečným nákladům výroby.

Z těchto teorií mohou být sestrojeny nádherné grafy, kde se nabídka pohybuje jedním směrem a poptávka zase druhým, a co se nakonec vyrobí, závisí na tom, kde se tyto dva grafy protnou. Problém je ovšem v tom, že tyto grafy ve skutečnosti neříkají nic o tom, kde se nabídka a poptávka vůbec berou. Na straně poptávky nevysvětlují, proč se touhy některých lidí (bohatých vlastníků půdy, milionářů či šéfů privatizovaných odvětví průmyslu) převádí v „efektivní poptávku“, zatímco nejnужnější potřeby jiných lidí (nezaměstnaných, málo placených, hladových lidí v Africe a Latinské Americe) jsou zcela ignorovány. Na straně nabídky nevysvětlují, proč se zoufale potřebné věci nevyrábějí, přestože jsou zdroje k jejich výrobě hojné k dispozici.

Mezní ekonomové říkají, že rozsah příjmů lidí, a tím i jejich poptávky, závisí na tom, jak hodně každý z nich přispívá ke vzniku bohatství. Tvrdí, že jsou lidé placeni podle toho, jakou přidanou hodnotu svou prací vytvářejí. Nabízí se však otázka, proč někteří lidé dostávají za svou práci desetkrát nebo dvacetkrát více než jiní a proč jsou někteří lidé placeni, přestože nic nedělají, nýbrž pouze vlastní bohatství? Jakou práci

vlastně akcionáři nebo lichváři vykonávají?

Tito ekonomové na to mají jednoduchou odpověď. Nejen práce, ale také kapitál se podílí na výrobě. A stejně tak, jak je práce placena podle toho, jakým způsobem přispívá ke vzniku bohatství, je placen i kapitál. Každý výrobní faktor dostává „odměnu“ rovnou jeho „meznímu výstupu“.

Avšak tento argument nic neřeší – tedy až na to, že ulehčuje svědomí vlastníků kapitálu. Ve skutečnosti se to rovná tvrzení, že ti, kdo jsou bohatí, si zaslouží bohatnout. To je obyčejná tautologie - jako když řekneme, že dvě je rovno dvěma nebo kočka je kočka. Když se ekonomů zeptáte, jak změřit hodnotu kapitálu, odkáží vás na „mezní výstup“, které kapitál vytváří. Ale jestliže se jich zeptáte na měření „mezního výstupu“, odkážou vás na hodnotu kapitálu použitého na jeho produkci. A tak skončí u tvrzení, že „hodnota kapitálu se rovná hodnotě kapitálu“ nebo „zisk je roven zisku“.

Jediná věc, kterou etablovaná ekonomie říká, je, že jisté věci se nyní kupují a jisté věci prodávají, aniž by řekli, proč se určité věci vyrábějí a proč ne jiné, proč jsou někteří bohatí a jiní chudí, a proč se některé věci hromadí neprodané ve skladech, když je lidé, kteří je nutně potřebují, nemají. Ortodoxní ekonomové nám nemohou říci, proč jsou někdy konjunktury a jindy krize.

Tyto výtky proti mezní ekonomii vnesli už před 80 lety rakouský marxista Rudolf Hilferding a ruský revolucionář Nikolaj Bucharin. Znovu byly zopakovány, tentokrát v přís-
ně logické
f o r m ě ,

disidentskými akademickými ekonomy známými jako „Cambridgeská škola“.

Ortodoxní ekonomie oplývá mnoha dalšími absurditami. Její model trhu předpokládá perfektní znalost všech hospodářských transakcí, a to nejen v současnosti, ale i v budoucnosti - logicky nemožné. Používá „teorii komparativních výhod“ zapůjčenou od ekonomů ze začátku 19. století, Davida Ricarda, aby kázala neomezený volný trh v nejchudších zemích světa – ale Ricardova teorie vznikla v době, kdy kapitál neměl takovou volnost pohybu z jedné země do druhé. Tvrdí, že pokud stát nezasahuje, nabídka a poptávka budou automaticky v rovnováze - ale to je v rozporu s jejich vlastními rovnicemi. Konečně trvá ortodoxní ekonomie na tom, že pokud se odstraní různé faktory, které ve skutečném světě brání volné soutěži, ať jimi jsou monopolní moc velkých společností nebo odboráři bránící pracovní místa, dojde nutně ke zlepšení. Výpočty na základě jejich modelu však ukazují, že odstranění jednoho z omezení a ponechání ostatních může způsobit zhoršení.

Fakticky model nenabízí žádné vodítko ohledně toho, co se v reálném světě děje nebo co se může stát. Jak poznamenává Paul Ormerod, jeden z disidentských ekonomů, ve své knize Smrt ekonomie, ortodoxní vidění je stejně užitečné k pochopení hospodářství jako

JOHN BELLAMY FOSTER — FRED MAGDOFF

VELKÁ FINANČNÍ KRIZE

PŘÍČINY A NÁSLEDKY

„Každý dnes už ví, že se nacházíme ve velké finanční krizi. Foster a Magdoff ji viděli přicházet už nějaký čas. Chcete-li jasné a pádné vysvětlení skutečnosti světové krize a jak by se proti ní mělo postupovat, toto je pro Vás ta správná kniha.“

IMMANUEL WALLERSTEIN

středověká astrologie k předpovídání událostí. Ekonomové, kteří stavěli na ortodoxii, zcela selhali při předvídání vzestupů a poklesů světové ekonomiky:

Ekonomické předpovědi jsou předmětem otevřeného výsměchu. V západním světě je jejich přesnost úžasná. Jen za posledních 12 měsíců, kdy se psala tato kniha, nedokázali předpovědět japonskou recesi, sílu americké obnovy, hloubku kolapsu německého hospodářství, zmatek kolem evropské ERM (zkratka za Exchange Rate Mechanism – Mechanismus směnných kurzů. Jde o úmluvu uvnitř evropského měnového systému, která dovoluje hodnotě participujících měn fluktuovat v definovaném stupni vzájemného poměru. Tím se kontroluje směnný kurz, pozn. překl.).

Přesto se ortodoxie stále učí na školách, studuje na univerzitách a vmetá do obličeje každému, kdo navrhuje, že by mohla existovat alternativa k existujícímu systému tržního kapitalismu. Její základní tvrzení, že trh je jediným racionálním způsobem jak organizovat výrobu, přijaly v posledních letech nejen tradiční pravice, ale též předáci labouristických, sociálně demokratických a bývalých komunistických stran na celém světě.

Takové přijímání je možné jen tehdy, pokud kriticky nerozebíráte absurdity současného světa. Ortodoxie se opírá o chápání světa povrchní formou, o tvrzení, že věci jsou takové, jaké jsou, protože jsou takové, jaké jsou. To je ale k ničemu pro ty, pro které je život v současném světě stále méně snesitelný a kteří chtějí alternativu k dlouhým hospodářským poklesům střídaným krátkými vzestupy, k rostoucí nezaměstnanosti a prohlubující se bídě, ke zboží, které nemůže být prodáno na jedné straně, a lidem, kteří si je na druhé straně nemohou koupit. Abychom se vypořádali s těmi-

to problémy, potřebujeme jiný přístup.

2 Vysvětlení světa vzhůru nohama

Přístup Karla Marxe k ekonomii byl úplně jiný než přístup dnešní ortodoxie. O ekonomii se začal zajímat, neboť byl svědkem nelidských absurdit nového ekonomického systému - kapitalismu - vznikajícího v Německu ve 40. letech devatenáctého století. Již tenkrát viděl společnost, kde se lidem neustále říkalo, aby pracovali tvrději na vytváření bohatství, ale že své snahy nesklízeli žádný prospěch. V roce 1844 napsal: „...čím více dělník vyrábí, tím méně může konzumovat, čím více hodnot vytváří, tím více ztrácí sám na hodnotě, na důstojnosti... Práce produkuje paláce, ale pro dělníka brlohy. Produkuje krásu, ale dělníka mrzačí. Produkuje ducha, ale pro dělníka produkuje slabomyslnost, kretenismus... [Systém] nahrazuje práci stroji, ale část dělníků zatlačuje zpátky k barbarské práci a z ostatních dělá stroje. ...Proto se dělník cítí při sobě teprve vně práce, a v práci se cítí vně sebe. Doma je když nepracuje, a když pracuje, není doma.“

Čtyři roky na to napsal: „Dělník pracuje, aby žil. Nezapočítává dokonce práci do svého života, naopak, práce pro něho znamená obětování života... Sám pro sebe nevyrábí ani hedvábí, jež tká, ani zlato, jež doluje, ani palác, jež staví. Pro sebe vyrábí mzdu a hedvábí, zlato, palác se mu rozkládá v určité množství životních prostředků, snad v bavlněnou kazajku, měďák a sklepní byt...“

A může dělník, jež dvanact hodin tká, přede, vrtá, soustružuje, staví, kopá, tluče štěrky, nosí břemena atd. – může snad pokládat za projev svého života, za život, toto dvanáctihodinové tkaní, předení, vrtání, soustruhování, stavění, kopání, tlučení štěr-

ku? Naopak. Život pro něho začíná tam, kde tato činnost přestává, u stolu, ve výčepu, na lůžku.“

Marxovy ekonomické spisy pojednávají o tom, jak tato společnost vznikla a jak se udržuje v běhu. Jeho spisy jsou tedy také o tom, čemu etablovaní akademici říkají filozofie, sociologie a historie. Nejsou hlavně o tom, proč věci mají jednu cenu spíše než jinou, ba ani tom, jak a kdy přicházejí hospodářské krize. Jsou spíše o celém světě „odcizené práce“ - o světě, ve kterém lidská aktivita nabírá vlastní život a dominuje samotným lidským bytostem, o světě nekonečné práce a nezaměstnanosti, nadprodukce a hladovění.

Jeho nejranější spisy zdůrazňovaly absurditu tohoto na hlavu postaveného světa. Slovo, které používal, aby to popsal - „odcizení“ - převzal od německého filozofa Hegela, jehož vlastní díla jsou často dosti nesrozumitelná. Marx však rovněž čerpal z různých jiných zdrojů. Používal popisy kapitalistického hospodářského systému, které zavedli zakladatelé ortodoxní kapitalistické ekonomie, jakými byli Adam Smith a David Ricardo. A čerpal ze zkušeností prvních dělnických hnutí s bojem proti tomuto systému, například britských chartistů.

V pozdějších Marxových dílech, zvláště v jeho třídní práci Kapitál, autor značně upustil od filozofického jazyka. To vedlo některé lidi k názoru, že se změnil celý Marxův přístup k ekonomii. Ve skutečnosti je však záměrem Kapitálu vysvětlit způsob, jakým se celý svět „odcizené práce“ vyvíjí, jakožto nelidská moc dominující žijícím lidským bytostem. Jasně to vyplývá z poznámek, které Marx napsal těsně před sestavením konečného konceptu Kapitálu. Zde říká:

„Vláda kapitalisty nad dělníkem je vládou předmětu nad člověkem, mrtvé práce nad živou, výrobku nad výrobcem,

protože ve skutečnosti je zboží, které se stalo předmětem nadvlády nad dělníkem, produktem pracovního procesu... Jde o proces odcizení jeho vlastní společenské práce.“

Marx poznamenává, že kapitalistický systém omezuje jednotlivého kapitalistu i jednotlivého pracujícího v tom, co mohou dělat. Zatímco však „pracující, jakožto oběť systému, stojí od začátku ve vztahu vzpoury proti němu a chápe tento proces jako zotročení“, kapitalista „je v procesu odcizení zakořeněn a nachází v něm své největší uspokojení... Sebezhodnocení kapitalistu je pro kapitalistu určujícím, dominujícím a ovládajícím smyslem, absolutní hybná síla a součást jeho činů...“

3 Výroba a komodity

Nemůžeme porozumět žádné společnosti, poznamenal Marx, dokud se nepodíváme na to, jak lidé v této společnosti získávají věci, které potřebují k přežití - potravu, střechu nad hlavou a oblečení. Dokud nemají jistou zásobu těchto věcí, nemohou dělat nic dalšího.

Ale získávání těchto věcí vždy záviselo na společné lidské práci měnící přírodní svět kolem nich. Na rozdíl od jiných živočišných druhů nejsme vybaveni silnými zuby a drápy, které by nám umožnily zabíjet divoká zvířata nebo žvýkat surovou vegetaci. Nemáme kožušinu, která by nás chránila před chladem. Jediný způsob, jakým mohou lidé žít a chránit se před rozmary přírody, je měnit ji prací. Jak řekl Engels: „Práce je vedle přírody zdrojem všeho bohatství... ale je nekonečně více než jen to. Je prvotním základním předpokladem samotné lidské existence.“

PŘEKLAD THOMAS FRANKÉ
Pokračování v listopadovém čísle Solidarity

Přidejte se k Studentům proti rasismu

Vadí ti současný nárůst rasistických hnutí a jejich aktivit? // vadí ti šíření jejich nenávistného štvání na internetu i v ulicích? // vadí ti hledání obětí beránek a pokusy o pogromy? Potom se přidej k Studentům proti rasismu.

www.protirasismu.net

info@protirasismu.net

Stoneova obhajoba

Přivítání nového dokumentárního filmu Olivera Stonea *South of the Border* na 66. Benátském filmovém festivalu bylo opravdu velkolepé. Přítomnost venezuelského prezidenta Huga Cháveze v doprovodu režiséra zastínila ostatní filmy a hvězdy stříbrného plátna i film samotný. Benátky žily pondělí 7. září Hugem Chávezem, který byl přivítán množstvím fanoušků z řad Italů i migrantů ze zemí Jižní Ameriky. Chávez se tak plně oddal davu, a různé bain de foule střídal podepisováním autografů a pózováním novinářům: pozorovatel zvenku měl tak dojem, že má před sebou zdatného herce, než jednoho z nejkontroverznějších politiků planety. Koneckonců nemálo konzervativních deníků projevovalo konsternaci nad takovým přivítáním. Přítomnost venezuelského prezidenta navíc zajistila snímku reklamu, kterou nutně potřebuje: Stone ho totiž vyrobil na vlastní náklady a jeho distribuční síť v severní Americe a v Evropě je velice omezená. V Jižní Americe bude snímek naopak možné vidět ve velkém množství sálů.

Oliver Stone se po několika jiných snímcích o zadním dvorku USA, Jižní a Střední Americe, vrací do regionu, aby se snažil pochopit změny posledních let. Za průvodce si na této cestě vzal, kromě politického poradce filmu Tariqa Aliho, sedm více či méně levicových a radikálních prezidentů této části Země: kromě Cháveze, který má ve filmu ústřední roli, nelze nezmínit i brazilského prezidenta Lulu, bolivijského Eva Moralese, ekvádorského Raffaela Correu, či argentinskou hlavu státu Cristinu Kirchnerovou. Stone ale také mezinárodnímu publiku ukazuje jak severoamerická a evropská média neobjektivně a zkresleně informují o situaci v regionu, či demonizují a zkreslují mediální obraz některých prezidentů, jako právě Huga Cháveze či Evo Moralese.

Jedna z kvalit *South of the Border* tkví tedy v této audiatur et altera pars (budiž vyslyšena i druhá strana), která tak často chybí v „západních médiích“.

Stone dává slovo a prostor

těmto lídrům, aby mohli napravit zkreslený obraz a vysvětlit svůj program a vizi změny ve společnostech, kde žijí. Především pak ukazují na chování vlád Spojených států v regionu: je to historie plná bezpráví, převratů, vražd a vykořisťování. Stone dále mapuje zodpovědnost Mezinárodního měnového fondu a dalších nadnárodních institucí a korporací při vykořisťování přírodních zdrojů i lidí v regionu, ve vytváření a udržování malých bohatých

mocných elit, které znemožňují jakoukoliv formu demokratické účasti lidu na vládě. Tato informační složka dokumentu se přímo mísí s vizemi politických lídrů kontinentu a v boření stereotypů. Stone se snaží zbořit stereotypů kolem Cháveze a Moralese, vykreslující je jako krvavé diktátory omezující občanské svobody, kolem Luly, vnímaného jako agropalivový a budoucí ropný baron, kolem Correy, který si vysloužil rozhodnutím zavřít americkou základnu v Quitu nálepku „anti-amerikanisty“. Režisér dává těmto lídrům prostor a svoji prestiž, aby přímo oslovili mezinárodní publikum. Ačkoliv režisér má za sebou důkladnou politickou, společenskou a historickou přípravu ohledně změn v latinskoamerických společnostech jen výjimečně koriguje obsahy svých narátů. V tomto ohledu *South of the Border* připomíná spíše rozšířenější, mezinárodnější a rafinovanější verzi pořadu „Aló presidente!“, televizní tribuny, díky které Chávez přímo promlouvá k venezuelským divákům.

Zajímavost filmu lze tedy hledat nejen v jeho kontrain-

formačním obsahu, ale především v sebestylizaci, rétorice a myšlení zpovídaných leaderů. V tomto ohledu znovu vyčnívá Chávez, který mimikou, přímým jazykem, pohybem těla i oblečením dokáže vytvořit vztah s diváky. Chávez je v tomto ohledu prezident-herce hodný Silvia Berlusconiho či Nicolase Sarkozyho: na rozdíl od prvního ale nevlastní nejdůležitější soukromé televize v zemi, které vládne, či důvěrně se nekamarádí s mediálními

magnáty jako francouzský prezident.

Stone dokonce několikrát dotyčným sekunduje, tak aby z nich vytáhl co největší míru autentičnosti. Režisér nepochybuje ani o tom, že „jeho“ politici jsou autentičtí zprostředkovateli vůle širokých vrstev latinskoamerických společností po větší nezávislosti na USA, po rozšíření a zdokonalení lidové účasti na moci, či po sociální emancipaci.

V dualitě americká média, vláda USA, nadnárodní korporace a latinskoameričtí politici s jejich vizemi a programy tkví velký limit Stoneova díla. Lula, Chávez, Morales, Kirchner a další jsou nesporně důležitými aktéry demokratizace, větší nezávislosti na USA a společenského a ekonomického rozvoje kontinentu, ale jejich vlády jsou kontroverznější, než sebestylizace jednotlivých leaderů napovídá: často se drží na nohou díky křehkým a různorodým koalicím (viz Morales, Lugo, Bachelet), za cenu těžkých kompromisů (viz Kirchner či Lula), nebo díky vlastnímu řídicímu a mocenskému aparátu (Chávez a jeho boliborburžoazie). I vztahy mezi lídry a

jejich společenskou základnou jsou nezdědka konfliktní a stav a změny společností nejasné. Navíc díky odlišnému kulturnímu rámci, mohou určité koncepty a slova (jako socialismus a emancipace, národní osvobození, či bolívarismus) mít jiný význam v Evropě, jiný v USA (kde podle některých socialismus znamená Obama reforma zdravotnictví) a v Latinské Americe. Koneckonců samotné sestavení do jednoho šiku tolik různorodých politiků nereflektuje komplexitu vztahů a rozdíly panující v jejich vládnutí: každý, kdo více sleduje dění v Jižní Americe, ví, že tato jednota je často více rétorická než praktická a konkrétní, Stone není schopen překonat již zmíněnou polaritu a uniká mu tak příběh zdola, který by byl určitě pestřejší, rozporuplnější, a, myslím, i autentičtější než jen výpovědi současných vládců. Ti mohou být sice osvícení, progresivní, možná i revoluční, ale zůstávají vládci se svými mocenskými zájmy.

Nezbývá než doufat, že Stone podnikne další, zajímavější, cestu po Latinské Americe, a natočí další dokument, který by dal třeba slova členům Hnutí bezzemků v Brazílii, peruánským či bolivijským indiánům, argentinským pracujícím, kteří převzali továrny, kde pracovali během hospodářské krize, či kritickým intelektuálům a umělcům, které tento kout země zrodil. Jejich výpověď se často totiž nedostane do žádných médiích: ani do západních, ani do těch spřátelených s vládci Jižní a Střední Ameriky.

JAKUB HORŇÁČEK

CITÁT MĚSÍCE:

„V zásadě je to nejdůležitější život. Ale když člověk žije, je to svoboda. Člověk je připraven dát za svobodu život. Takže jak se tedy má říci, co je to nejdůležitější?“

Marek Edelman, poslední přeživší vůdce povstání Varšavského ghetta, umřel v první víkend letošního října. V dalším čísle *Solidarity* přineseme nekrolog tohoto celoživotního bojovníka za svobodu a za život.

Za čím stojíme

Proti kapitalismu

Kapitalismus dnes nedokáže řešit nejzákladnější problémy lidské společnosti či přímo jejich řešení znemožňuje. Tím nejenže brání dalšímu pokroku na cestě ke svobodnější, demokratičtější a sociálně spravedlivější společnosti, nýbrž ohrožuje i samu existenci lidstva. Celá dnešní společnost žije z výsledků práce námezdně pracující většiny obyvatelstva.

Pouze kolektivní převzetí celospolečenského bohatství pracujícími a demokratické plánování, řízení výroby a distribuce jejich výsledků mohou vést k svobodnější, demokratičtější a sociálně spravedlivější společnosti.

Dnešní systém je v principu nereformovatelný. Struktury současného parlamentu, armády, policie a soudní moci byly vytvořeny vládnoucí třídou a jsou konstruovány tak, aby bránily její výlučné postavení.

Stejně odmítavý postoj zaujímáme k minulému režimu z let 1948-89 (a také k ostatním režimům ve východní Evropě, Číně, apod.), který nepovažujeme za socialismus, nýbrž za státně byrokratickou formu kapitalismu. Místo toho se hlásíme k tradici levé opozice proti těmto režimům.

Za socialismus zdola

Podporujeme boje pracujících za kratší pracovní dobu, vyšší mzdy, lepší pracovní podmínky, za bezplatnou lékařskou péči a sociální zabezpečení, za rovný přístup ke vzdělání a informacím a všechny jejich ostatní emancipační snahy. Místo parlamentní politiky prosazujeme alternativu nezávislé aktivity pracujících prostřednictvím stávek, kampaní, manifestací, apod.

Jen sami pracující mohou dosáhnout svého vlastního osvobození. Místo institucí kapitalistického státu navrhujeme systém společenské samosprávy, tedy úplné rozšíření demokracie do všech sfér společenského i hospodářského života.

Solidarita

Úsilí o socialismus je součástí celosvětového boje. Prosazujeme solidaritu s pracujícími v jiných zemích. Jsme v zásadní a aktivní opozici vůči všemu, co proti sobě staví pracující různých zemí, různé barvy pleti, různé národnosti, různého pohlaví, sexuální orientace či profese. Podporujeme tedy kampaně a boje proti rasismu, za úplnou politickou i ekonomickou rovnost žen a mužů, proti diskriminaci homosexuálů a lesbiček, apod.

Fašismus považujeme za akutní hrozbu pracujících tříd a svobodám a demokratickým právům, které v minulosti vybojovala. Boj proti fašismu je pro nás navýsost aktuální a prioritní.

Revoluční organizace

Aby bylo možno efektivně prosazovat tyto myšlenky, je třeba, aby se nejbojovnější části pracující třídy, studentsva a mládeže zorganizovaly v revolučně socialistickou stranu, jejíž zárodkem chceme být. Vybudovat takovou stranu je možné pouze účastí ve skutečném dělnickém hnutí a aktivitou v masových organizacích pracující třídy – například v odborech.

Ostatním pracujícím chceme v praxi ukázat, že zájmy reformistických předáků odborů, sociální demokracie nebo komunistické strany nejsou totožné s jejich zájmy. Vyzýváme všechny, kdo souhlasí s našimi základními tezemi, aby se k nám připojili.

www.socsol.cz

ZDOLA

PROTI

GLOBÁLNÍMU

KAPITALISMU

☐ Chci více informací o SocSol a jejích aktivitách

☐ Chci se připojit ke skupině Socialistická Solidarita

Jméno:

Adresa:

Telefon:

E-mail:

Vyplněný ústřížek pošlete na adresu: Socialistická Solidarita, Poste restante, 160 41 Praha 6.

PRIDEJTE SE K SOCSOL!

Noví odpírači vojenské služby

Stále více vojáků americké armády odmítá odcházet do válek, které považují za nemorální. Svědectví o tom nám přináší Dahr Jamail, který nedávno dokončil knihu o vojácích, kteří se odmítají vrátit na bojiště.

Nerůznější příklady odporu obyčejných vojáků se opět stávají běžnou věcí.

1. května na základně Fort Hood, ve středním Texasu, napsal specialista Victor Agosto prohlášení, které, v kterém říká: „V žádném případě nenastoupím svou službu v Afghánistánu. Okupace je nemorální a nespravedlivá. Americký lid nečiní nijak bezpečnějším. Má přesně opačný efekt.“

O deset dní později odmítl vyplnit přímý rozkaz, aby se připravil na odjezd. Vysloužil si tím druhé napomenutí. Komentoval to slovy, že „nebudu poslouchat rozkazy, které považuji za nemorální nebo nezákonné.“ A později ji dodal: „Nehodlám se účastnit této okupace, když vím, že jen naprosto špatná. Je to otázka toho, s čím chci žít.“

Agosto už sloužil 13 měsíců v Iráku s 57. expedičním

signálním batalionem. V době, kdy byl ještě ve službě ve Fort Hood, připustil, že „to byl právě Irák, který mě obrátil proti okupaci. Začal jsem se cítit velmi provinile. Viděl

nům pomáhala. Víím, že jsem přispěl ke smrti a lidskému utrpení. Je těžké vyčíslit, jak moc, ale víím, že jsem k tomu přispěl.“

I přesto, že se Agostovi

i přesto, že se jedná o zcela dobrovolnou vojenskou službu, který byla zavedena jako protipatření proti vzniku disentu v armádě. Tento jev se objevil zejména mezi odvedenci ve Vietnamské válce.

Agosto byl odsouzen na jeden měsíc do vězení. Nyní je na svobodě a o svém pobytu za mřížemi říká: „Bylo to uvolňující.“ Týden na to odsoudil soud dalšího vojáka, seržanta Traveise Bishopa, z Agostovi základny. A opět za odmítnutí nastoupit do služby v Afghánistánu.

Tyto nedávné případy jsou pokračující hrozbou, kterou by znamenal pro válečné plány odpor v armádě. Ten pomalu, ale jistě roste od začátku okupaci Iráku.

Válka v Iráku stále trvá a ta afghánská narůstá do stále větších a větších rozměrů. Za těch několik let je již jasné, že ani armáda založená na dobrovolném vstupu, nikoli na odvodech, není imunní proti vzniku disentu. Pokud se násilí v jedné i druhé okupaci zvyšuje, pokud Pentagon stále usiluje o rozmístění více vojáků, pokud bude tlak na armádu, aby stále znovu vstupovala do bojových zón, pak budou protesty, jako byl ten Agostovi a Bishopův, jsou prvním krůčkem ke vzniku disentu, který svět ještě nezažil. Pokud se k tomu přidá nespokojenost doma s tím, že se peníze utápí v nesmyslných válkách, mohou být první odpírači průkopníky nového hnutí, které spojí vojáky a domácí opozici.

jsem kontraktory, kteří vydělávají nechutné množství peněz. Nenašel jsem žádný důkaz o tom, že by tato okupace Iráka-

blížil konec jeho vojenské služby, dostal rozkaz přemístit se do Afghánistánu. To umožňuje speciální program ministerstva obrany USA, které si tak podržuje vojáky i po skončení doby jejich služby. Takto bylo od 11. září 2000 „podrženo“ na 185 000 vojáků.

Agosto si byl vědom následků svého činu. „Ano, jsem na to plně připraven. Dospěl jsem k tomu, že války (v Iráku a Afghánistánu) neukončí politici a lidé nahoře. Ti na hlas lidí nedají. Ti dají jen na hlas korporátní Ameriky. Jediným způsobem, jak je může voják donutit poslouchat je to, že odmítne bojovat v jejích válkách. Pokud v nich vojáci odmítnou bojovat, války nebudou. Doufám, že tímto vytvořím příklad pro další vojáky.“

Dnes je Agostoův čin stává čím dál méně osamoceným

Předplatte si Solidaritu

☐ Chci si předplatit následující čísla v ceně 100 Kč (včetně poštovného - dotujeme polovinu)

☐ Distribuční předplatné - chci si předplatit exemplářů časopisu.

Jméno:

Adresa:

Telefon:

Vyplněný ústřížek zašlete na adresu: Socialistická Solidarita, Poste restante, 160 41 Praha 6, nebo objednávejte na info@socsol.cz. Info: 775205682